

Návrh výzkumného projektu

Název projektu

Formování identity skrze extrémní tělesnou zkušenost

Název projektu anglicky

Identity forming through an extreme body experience

Autor/autorka

Ivana Pantělejevová

Anotace (max. 1000 znaků)

Tato práce se zaměřuje na mechanismy formování identity jedince ve vztahu k prožitku extrémní tělesné zkušenosti, konkrétně zavěšování na háky. Tato praktika je v ČR provozována a zprostředkovávána pražským studiem Hell.cz, které se jako jediné v republice specializuje na extrémní tělesné modifikace. Práce bude opřena o kvalitativní výzkum, provedený formou biografického designu, a následnou narativní a tematickou analýzu získaných dat. Cílem této analýzy bude zjistit, jaké motivace vedly vybrané respondenty k podstoupení této zkušenosti, a následně jak takto získaná zkušenost dále formuje jejich vlastní identitu.

Klíčová slova (česky)

Tělesné modifikace, věšení na háky, bolest, rituál, tělesnost a identita

Teoretická východiska a cíle (1000-2000 znaků)

Extrémní tělesná zkušenost je pro účely této práce definována jako dobrovolný prožitek spojený se zásahem fyzického rázu do těla jedince, jehož extrémnost spočívá v bolesti, která tento zásah provází. Důležitým kritériem extrémní tělesné zkušenosti je intence, se kterou je tento zásah prováděn. Cílem této práce je pokusit se objasnit formování identity jedince právě prostřednictvím této zkušenosti. V České republice se na zprostředkování extrémní tělesné zkušenosti specializuje právě studio Hell.cz, které kromě estetizujících tělesných modifikací umožňuje i zavěšování na háky. Tento druh extrémní tělesné zkušenosti se od skarifikace, podkožních implantátů atp. vymyká právě tím, že nemá zdobný efekt. Pokusím se proto jak objasnit motivace lidí, kteří se k podstoupení tohoto úkonu rozhodnou, tak analyzovat způsob, jakým tento prožitek formuje jejich osobní identitu.

Osobní identita jedince je pro účely této práce chápána jako vnímání sebe sama ve vztahu k okolí. Předpokladem je, že u respondentů dochází k postupné intenzifikaci tělesných prožitků, jejímž vrcholem je právě zavěšování na háky, které na rozdíl od předcházejících prožitků již nemá zdobný charakter. Právě tento předpoklad vedl k rozhodnutí využít metody biografického designu, který umožňuje na základě osobních výpovědí respondentů odhalit motivace, které je k podstoupení tohoto úkonu vedly. Také to umožní vysledovat, jaký dlouhodobý efekt měl na formování jejich osobní identity jak proces, jež k rozhodnutí úkon podstoupit vedl, tak tento akt samotný.

Posun ve stavu bádání (1800-3600 znaků)

Témata prožívání bolesti, tělesných modifikací včetně věšení na háky a formování identity jedince, byla v minulosti zkoumána často, nikoliv však jejich vzájemné vztahy. Tato práce proto při naplnění svých výzkumných cílů bude představovat významný posun právě v tomto ohledu, tedy odhalení vazeb mezi těmito tématy.

Idea využití různých forem tělesných modifikací k vytvoření určité identity komunity lidí byla aplikována v hnutí tzv. *Moderních primitivů*. Samotný pojem tělesné modifikace zde neoznačuje jenom určitou množinu způsobů, kterými proměňujeme naše tělo, ale i jistý způsob odpovídání si na otázku „Proč se nechat modifikovat?“. V tomto smyslu bychom mohli hovořit o body modification subkultuře.¹ Idea moderního primitivismu zde zaujímá nejvyšší místo a je

¹ She-mon, *Manifest Tělesného Haktivismu 2.0*, 2011, získáno z: <http://www.painart.cz/2/manifest-telesneho-haktivismu-20/clanek/>

orientována především na prožitek naší tělesnosti, který interpretuje v určité spirituální perspektivě. Jejím duchovním otcem je Fakir Musafar, který pocíval, že jeho přechod z dětství do dospělosti byl doprovázen potřebou vyjádřit své pravé já za pomoci změny tvaru svého těla. Je přesvědčen, že to byl rituál tělesné modifikace, který mu pomohl utvořit jeho pravou identitu tak, jak je vzdálena od dominantní kultury současnosti.²

Cílem moderních primitivů je tak vymezit se pomocí tělesných modifikací od mainstreamové kultury industrializované společnosti a pomocí sdílených prožitků a bolesti s nimi spojenou přijmout místo ve skupině nové, která je jejich ideám a ideálům bližší. Tím se jejich identita utváří pomocí tělesných modifikací na spirituálním a rituálním pozadí jak v osobní tak sociální rovině.

Pro účely této práce budeme z této ideje částečně vycházet. Pokusíme se na základě rozhovorů s konkrétními jednotlivci odhalit, jakým způsobem tělesné modifikace a další extrémní tělesné zkušenosti pomohly zformovat jejich identitu. Cílem práce je však nalézt osobní motivace daného jednotlivce, bez cílené snahy umístit je na spirituální a rituální pozadí, jako je tomu u moderních primitivů. Identita v hnutí moderních primitivů je navíc chápána více v sociální rovině dané komunity, mým cílem je však zaměřit se primárně na osobní identitu daného jednotlivce a procesy jejího formování skrze zažité extrémní tělesné zkušenosti.

Způsob řešení (1800-3600 znaků)

Práce se táže po tom, (1) *jaké jsou motivace respondentů pro podstupování extrémních tělesných prožitků?* Tyto prožitky (definované výše) jsou charakteristické tím, že postrádají cílený zdobný charakter – jejich výrazným průvodním jevem je *bolest*, proto se práce dále táže, (2) *jak respondenti vnímají bolest, která tyto prožitky provází?* Další otázkou, kterou se práce snaží zodpovědět, je, (3) *jaký je osobní přínos těchto prožitků pro respondenty a jakým způsobem formují jejich identitu?*

Zodpovězení těchto otázek proběhne skrze analýzu osobních biografí skupiny jedinců, kteří tyto praktiky podstupují, získaných skrze narativní rozhovory. Z důvodu náročnosti zpracování narativních rozhovorů v limitovaném čase se bude vzorek respondentů, jejichž výběr proběhne metodou sněhové koule, pohybovat mezi pěti až deseti. Dotazování jedinci budou v práci z důvodu povahy dat, jež jsou často velmi osobní a intimní, anonymizováni.

Vzhledem k chronologické povaze výzkumných otázek (ty mapují jak motivace respondentů pro podstupování extrémních tělesných prožitků, tak vnímání bolesti, která je se

² [Cultural Research Services](#), *Modern Primitives: The Recurrent Ritual of Adornment*, London: Cultural Research, 2000, str. 16. (vlastní překlad)

samotnými těmito prožitky spojena, tak výsledný vliv těchto prožitků na jedince a jeho identitu) se k jejich zodpovězení jevila jako nejvhodnější metoda biografického designu. Ta byla zvolena také kvůli předpokladu, že u respondentů dochází k postupné intenzifikaci tělesných prožitků, jejímž vrcholem je právě zavěšování na háky, které na rozdíl od předcházejících prožitků (tetování, piercing, scarifikace) již nemá zdobný charakter – práce se proto snaží zmapovat i proces cesty respondentů k extrémním tělesným prožitkům.

Předpokládaný časový plán řešení odpovídá stanovenému standardu pro bakalářskou práci, tedy dvou semestrů, přičemž přibližně jeden semestr bude věnován sběru dat a druhý semestr jejich zpracování, analýze a sepsání samotné práce.

Očekávaný přínos a využitelnost výsledků projektu (max. 1000 znaků)

Práce poskytne jedinečný vhled do procesů formování identity jedince skrze extrémní tělesné prožitky; z toho důvodu mohou být výsledky tohoto výzkumu užitečné jednak pro badatele zabývající se studiem tělesných zkušeností, bolesti a jejího prožívání (tedy především v psychologických disciplínách) a také pro široké pole badatelů a disciplín zkoumajících formování identity jedince a procesů, které se na ní podílí. Vzhledem k tomu, že respondenti jsou členy komunity, sdružující se kolem centra Hell.cz, budou výsledky využitelné taktéž v sociologických disciplínách zabývajících se sociální konstrukcí identity.

Citovaná literatura

[Cultural Research Services](#), *Modern Primitives: The Recurrent Ritual of Adornment*, London: Cultural Research, 2000.

She-mon, *Manifest Tělesného Haktivismu 2.0*, 2011, získáno z: <http://www.painart.cz/2/manifest-telesneho-haktivismu-20/clanek/>

Bibliografie k tématu projektu

Prameny

Rozhovory provedené formou biografického designu, v Praze, prosinec 2012 až březen 2013

Literatura

Bačová, Viera, *Osobná identita – konštrukcie – text – hľadanie významu*, v Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P., *Agrese, identita, osobnost*, Brno: Psychologický ústav AV ČR, 2003.

Campos, Thais, *Sundance – Suspension Rituals of Native American Tribes*, 2010, získáno z: <http://suite101.com/article/sundance--suspension-rituals-of-native-american-tribes-a300945>

[Cultural Research Services](#), *Modern Primitives: The Recurrent Ritual of Adornment*, London: Cultural Research, 2000.

DeMello, Margo, *Encyclopedia of body adornment*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2007.

Disman, Miroslav, *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, Praha: Karolinum, 2000.

Featherstone, Mike, *Body modification*, London: SAGE publications, 2003.

Fischer-Rosenthal, W., Rosenthal, G., *Analýza narativně-biografických rozhovorů.*, v Biograf, 24, 34 odst., 2011.

Hamar, Eleonóra, *Vyprávěná židovství: o narativní konstrukci druhogeneračních židovských identit*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.

Heřmánek, Stanislav, *Bolest a možnosti jej psychologického ovplyvňovania*. Bratislava: Ústav zdravotní výchovy, 1984.

Janáčková, Laura, *Bolest a její zvládnání*, Praha: Portál, 2007.

Kuneš, David, *Sebepoznání*, Praha: Portál, 2009.

Macek, Petr, *Identita jako proces: Vývojový přístup a styly sebedefinování*, v Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P., *Agrese, identita, osobnost*, Brno: Psychologický ústav AV ČR, 2003.

Mioviský, Michal, *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule: snowball sampling*, Praha: Úřad vlády České republiky, 2003.

Míla, *Suspension seriál #1: Úvod do věšení na háky*, 2011, dostupné z: <http://www.painart.cz/11/-suspension-serial-1-uvod-do-veseni-na-haky/clanek/>

Procházka, Petr, *Tanec Slunce*, Praha: Eminent, 2006,

Rychlík, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

She-mon, *Manifest Tělesného Haktivismu 2.0*, 2011, získáno z: <http://www.painart.cz/2/manifest-telesneho-haktivismu-20/clanek/>

Silverman, David, *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*, Bratislava: Ikar, 2005.

Strauss, A. – Corbinová, J., *Základy kvalitativního výzkumu*, Boskovice: Albert, 1999.

Smith, Brett, Sparkes, Andrew C., *Contrasting perspectives on narrating selves and identities: an invitation to dialogue*, v *Qualitative Research* 2008; 8; 5, Los Angeles, London, New Delhi a Singapore: SAGE Publications, 2008.

Strauss, Anselm, Corbinová, Juliet M., *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*, Boskovice: Albert, 1999.

Vale, V, Juno, A., *Modern Primitives*, San Francisco, Re/Search 1989.

Výrost, J., Slaměník, I., *Sociální psychologie*, Praha: Grada, 2008.

Yardley, Krysia, Honess, Terry, *Self and identity: psychological perspectives*, Chichester: J. Wiley & Sons, 1987.